

Slutrapport

VÄRMLANDS » UNGA

2016-2019

Innehåll

Sammanfattning	3
Projektidé, syfte, mål och förväntade resultat	4
Projektets huvudproblem	4
Förväntade resultat	5
Projektets syfte	5
Övergripande projektmål	5
Delmål	5
Effektmål	6
Målgrupp	6
Förändringar	6
Arbetsätt och metod	7
De fem framgångsfaktorerna	7
Individcentrerat arbetsätt	8
Elevcoach	8
Motivationshöjande insatser	9
Meningsfull fritid	10
Flexibilitet	11
Kontakt med deltagare	11
Studieverkstad	12
Frukost	12
Koll och uppföljning	13
Dokument	13
Närvaro	14
Bemötande	15
Individuellt	15
Organisatoriskt	16
Samverkan	17
Samverkan inom skolan	17
Samverkan utanför skolan	17
Horisontella principer	18
Icke-diskriminering	18
Jämställdhet	19
Tillgänglighet	19
Tillgängliga klassrum	21
Aktiviteter och fortbildning	21

Projektets resultat	22
Resultat - delmål.....	22
Resultat - effektmål	27
Individuellt.....	27
Organisationsnivå.....	29
Kommunikation, spridning och påverkansarbete	30
Lokala styrgrupper.....	30
Central styrgrupp.....	31
Projektkontoret	31
Uppföljning och utvärdering	32
Implementering.....	32
Elevcoachen.....	32
Frånvarorutiner	32
Studieverkstad.....	33
Mentorsmappen.....	33
Tillgängliga lärmiljöer	33
Kunskapen om framgångsfaktorerna är implementerad.....	33
Utebliven implementering	33
Utvecklingsområden.....	33
Ytterligare NPF-kunskap.....	33
Ytterligare kunskap om psykisk ohälsa.....	34
Övergångar	34
Ytterligare samverkan	34
Fortsatt länsövergripande samarbete.....	34
Kommentarer och tips.....	35

Sammanfattning

Värmlands Unga har varit ett länsövergripande projekt i 7 kommuner med syfte att öka skolnärvaron och andelen unga som erhåller behörighet till gymnasiet, gymnasieexamen och därmed får förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden. Målgruppen har varit skolungdomar 15-24 år som löper risk för skolavhopp.

Projektet har genom metodutveckling och lokal anpassning av beprövade framgångsfaktorer och metoder från SKLs (*Sveriges Kommuner och Landsting*) projekt Plug In arbetat med att motverka att ungdomar lämnar skolan i förtid.

”Värmlands Unga har gjort att jag tar mig till skolan, kan det jag ska och får de betyg jag är värdig att ha. Värmlands Unga har betytt väldigt, väldigt, väldigt mycket!”

Deltagare

Projektets huvudsakliga arbetsätt har utgått från de fem framgångsfaktorerna framtagna av Plug In:

- Individcentrerat arbetsätt
- Flexibilitet
- Koll och uppföljning
- Bemötande
- Samverkan

Arbetet med horisontella principer har också löpt som en röd tråd genom projektets alla delar. Fokus i arbetet har bland annat varit elevcoaching via samtal, studiestöd, motivationshöjande insatser och att finna nya samverkansformer för att utveckla det förebyggande arbetet kring målgruppen.

Projektet har lyckats med de mjuka individuella målen, men når blandade resultat gällande de organisatoriska delmålen. Projektets delmål är formulerade mot närvaro, behörighet och gymnasieexamen, men det är av stor vikt att komplettera dessa med de mjukare målen som fokuserar på individens välmående, motivation och skolanknytning. Deltagare i projektet upplever stärkt självkänsla, starkare skolanknytning och väljer i stor utsträckning att stanna kvar i skolan och fullfölja sina studier än de elever utanför projektet som riskerar avhopp. 87,55% av projektets gymnasieelever är kvar i skolan och fortsätter att studera. Ett resultat är också skolornas kunskaphöjning gällande arbetet med målgruppen.

Projektidé, syfte, mål och förväntade resultat

När projektansökan för Värmlands Unga skrevs formulerades följande:

Projektets huvudproblem

Värmland har en låg utbildningsnivå, en hög andel unga som avbryter sina studier i förtid och/eller saknar fullständiga betyg från grundskola eller gymnasieskola. Denna situation ökar riskerna för att tjejer och killar i Värmland hamnar i utanförskap.

Projektet Värmlands unga har tre övergripande problemområden (och utifrån dessa specifika uppsatta mål), inom vilka skolorna har olika utmaningar. Projektets problemområden har sin utgångspunkt i målområden kring utbildning och hälsa som identifierats i Värmlandsstrategin (den regionala strategiska planen) och i målen för EU 2020. Problemen är en ökande andel *ungdomar som saknar behörighet till gymnasiet och gymnasieexamen*, med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. En följd av detta är en ökande *andel unga med bristande självkänsla och motivation* och att andelen unga med psykisk ohälsa och socialt utanförskap ökar. I länet finns också problem med bristande *samverkan och nätverk* för erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer för att motverka skolavhopp och öka ungas inkludering i samhället.

”Ungdomarna i Värmland rör på sig och flyttar över kommungränser. De är allas vårt ansvar. Hela Värmlands ungdomar!”

Medlem i Central Styrgrupp

Effekter av huvudproblemet:

- Ökad risk för både fysisk och psykisk ohälsa, missbruk samt ekonomiska problem bland ungdomar och unga vuxna. Individ- och samhällsnivå.
- Ökad andel ungdomar som saknar gymnasieexamen, med svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och som riskerar hamna i utanförskap. Regionnivå.
- Höga kostnader för samhället och ungdomar i behov av samhällsstöd, från olika aktörer, i form av stöd, bidrag och vård. Organisationsnivå.
- Värmland får stora problem med framtida kompetensförsörjning och en hämmad regional utveckling och tillväxt. Regionnivå.

Förväntade resultat

Individ

Förhoppningen var att genom projektets insatser kunna minska antalet ungdomar som ej når behörighet till gymnasiet och som lämnar skolan i förtid och riskerar att hamna i utanförskap. Genom projektet vill en också stärka ungas självkänsla och skolanknytning.

Organisation

Höja skolpersonalens kunskap och kompetens kring avhopp och utanförskap hos unga för att bättre kunna fånga upp och arbeta med målgruppen.

Region

Ökad samverkan mellan länets aktörer för att tillsammans motverka skolavhopp och minska risken för tidigt utanförskap. Skolan tillsammans med projektets aktörer förväntades finna former för samverkan som ger varje ungdom i Värmland bästa möjliga förutsättningar.

Projektets syfte

Förebygga skolavhopp och utanförskap bland unga i Värmland.

Övergripande projektmål

Den övergripande målsättningen för Värmlands unga är att höja kvaliteten inom grund- och gymnasieskolan så att unga män och kvinnor erhåller behörighet till gymnasiet, gymnasieexamen och bättre förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden.

Delmål

- Öka andelen ungdomar i åk 9 i deltagande skolor som har behörighet till gymnasiet. Skolornas andel obehöriga ska halveras under projektets genomförande.
- Öka andelen ungdomar, inskrivna på IM-program, i projektet som under projekttiden påbörjar studier på nationellt program på gymnasiet med 50%.
- Öka andelen ungdomar, inskrivna i projektet, som går på nationellt gymnasieprogram och som erhåller gymnasieexamen under projekttiden.
- Deltagande ungdomar på nationellt program som deltar i projektet ska efter år 1 ha uppnått 750 gymnasiepoäng.
- Deltagande ungdomar i gymnasieskolan på nationellt program som deltar i projektet ska efter år 2 ha uppnått 1500 gymnasiepoäng.
- Samtliga deltagande ungdomar ska öka sin närvaro under projekttiden.
- Ungdomar inskrivna i projektet ska inte avbryta sina studier i förtid.

Effektmål

På sikt ska projektet bidra till följande efterfrågade effekter:

Individuellt

- Andelen ungdomar som lämnar skolan i förtid minskar
- Minskad tillförsel av ungdomar i utanförskap
- Minskad ungdomsarbetslöshet* regionalt
- Stärkt självkänsla bland deltagande ungdomar i projektet
- Fler ungdomar väljer att studera vidare efter gymnasiet

*Notera att unga som varken arbetar eller studerar (uvas) inte ryms inom den grupp som åsyftas med ungdomsarbetslöshet, vilket är ungdomar som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen. De unga som varken arbetar eller studerar ryms snarare inom gruppen ungdomar i utanförskap.

Organisationsnivå

- Ökad kunskap och kompetens hos personal som arbetar med projektets målgrupp om riskfaktorer kring avhopp samt om vad som underlättar för elever i riskzon.
- Ökad kunskap och kompetens hos personal som arbetar med projektets målgrupp om förekomst av och mekanismer bakom diskriminering och utestängning utifrån såväl kön som tillgänglighet.
- Projektet ska bidra till en ökad regional samverkan och samsyn mellan aktörer som arbetar med unga i riskzon att lämna sina studier i förtid.

Målgrupp

Målgruppen är unga killar och tjejer, 15-24 år, i grundskola och gymnasieskola som riskerar skolavhopp eller att inte erhålla behörighet till gymnasiet och unga som riskerar utanförskap.

Förändringar

Värmlands Unga bestod från början av 8 kommuner, som senare reducerades till 7. Eda kommun valde att lämna projektet i förtid, delvis som en följd av stora organisatoriska förändringar under projekttiden vilket gjorde att projektet inte mäktades med. I och med Edas avbrott räknades målet kopplat till antal deltagare under projektperioden om då Edas planerade antal drogs bort. Deltagarmålet ändrades från 515 till 460 unika deltagare under projektperioden.

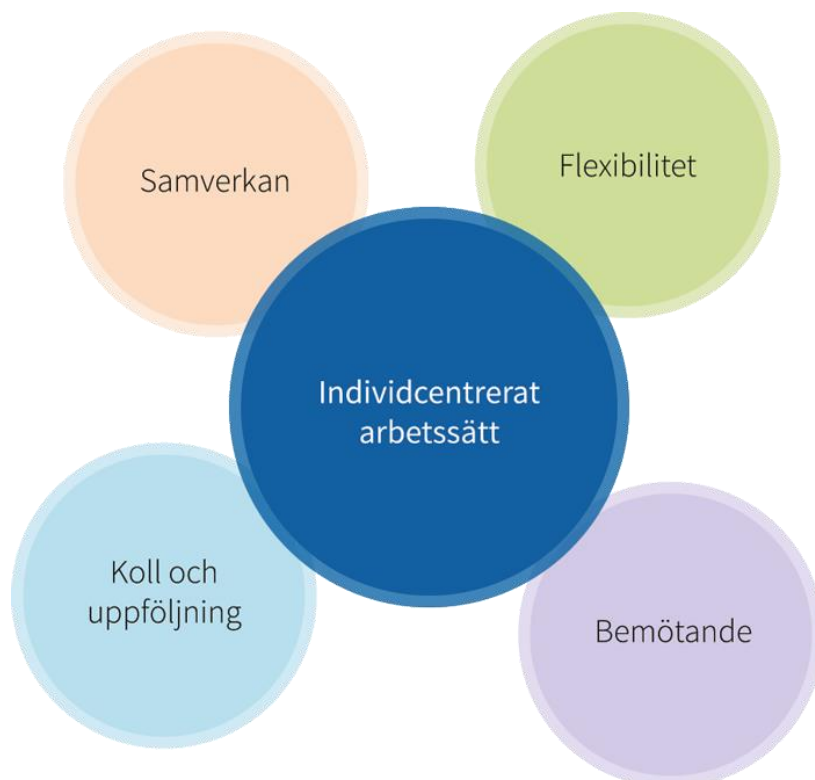
Personalförändringar har varit mer eller mindre påtagligt i de olika kommunerna. Vissa delprojekt har erfarit byte av projektkoordinator, projektägare såväl som projektledare under projekttiden, vilket medfört visst mått av tillfällig oro i vissa av delprojekten och att en del tillfälligt tappat styrfart.

Arbetsätt och metod

Värmlands Unga startades upp i 8 av Värmlands 16 kommuner; Eda, Grums, Hagfors, Karlstad, Kristinehamn, Säffle, Torsby och Årjäng. Eda kom dock att lämna projektet i förtid. Kommunerna valdes utifrån eget intresse, förutsättningar att kunna delta, andel elever med gymnasiebehörighet och andel elever med psykisk ohälsa. Delprojekten förlades på sex grundskolor och två gymnasieskolor. Gymnasieskolorna (Torsby och Karlstad) har länsintag vilket gör att projektets tänkta resultat kommer att gynna fler kommuner i länet. Både gymnasieskolor valde att förlägga projektet på yrkesförberedande program där behoven bedömdes som störst. Samtliga kommuner hade en lokal styrgrupp, en delprojektägare som oftast var den samme som rektor på skolan samt en delprojektledare som också fungerat som elevcoach i flera av delprojekten.

De fem framgångsfaktorerna

I arbetet har Värmlands unga tagit lärdomar av ESF-finansierade projektet Plug In, Sveriges största projekt för att motverka studieavbrott i gymnasieskolan. I utvärdering av Plug In: s insatser identifierades fem olika framgångsfaktorer i arbetet med att förhindra studieavbrott, som alla utgår från individen: bemötande, flexibilitet, koll och uppföljning, samverkan, individcentrerat förhållningssätt. Dessa fem framgångsfaktorer har varit stommen i Värmlands ungas arbete. Flera arbetssätt och metoder tangerar flera av de fem framgångsfaktorerna då de ligger mycket nära varandra och har individen i centrum som gemensam bas.

Individcentrerat arbetssätt

Det individcentrerade arbetssättet handlar om att anpassa metoderna för att fånga upp elever i riskzon och adressera deras varierande behov genom olika insatser. Det handlar om att se eleven utifrån ett helhetsperspektiv och utifrån en bredare syn utreda vad som hindrar elever från att komma till skolan, delta i undervisningen och lyckas med sina studier samt att beakta behov som även sträcker sig utanför ett pedagogiskt stöd och stärka elevens, många gånger svaga, skolanknytning.

Värmlands Unga har lyssnat in ungdomarna och inte erbjudit färdiga paketslösningar. Oftast vet deltagaren själv vad som fungerar och inte i skolan och kan (med hjälp) sätta ord på detta. När ungdomen själv får berätta och vara med i utformningen av sitt stöd ökar chanserna för att lyckas med studierna och således stanna kvar i skolan. Att arbeta individcentrerat har handlat om att se hur elevens närvaro och betyg hänger ihop med övriga livet så som mående, hemsituation och socialt umgänge som beskrivs nedan.

”Med [elevcoachen] känner jag mig trygg och det har blivit enklare att få hjälp genom hen. Hen är tydlig med att det handlar om min ork inte att jag är dum i huvudet.”

Deltagare

”Projektet har gett en stor trygghet för berörda elever, där många upplevt att de för första gången under hela sin skoltid fått den stöttning och hjälp de behöver.”

Lärare

Elevcoach

De flesta delprojektsskolor har infört en eller flera elevcoacher, ofta har projektledaren själv axlat rollen. Det har varit elevcoachens uppgift att stärka elevers skolanknytning genom att bygga relation och ta reda på vad hen behöver för en fungerande skolgång. I flera skolor har elevcoachen träffat elever regelbundet för motiverande samtal om t.ex. skolsituationen, framtiden eller måendet. Elevcoachen har kunnat skapa sig en helhetsbild kring elevens livssituation och skapat de anpassningar som behövs i och utanför skolan. I mötet med elever som står längst ifrån skolnärvaro och betyg, många gånger har svårt att ta sig till skolan och ofta benämns som hemmasittare har vägen tillbaka till skolan gått via elevcoachen och framtagandet av en individcentrerad skolgång så som motivationshöjande insatser eller tillgång till studieverkstad.

Värmlands Unga ser ju verkligen individen och anpassar allting efter mig [...] Värmlands Unga såg verkligen vad jag behövde för hjälp."

Deltagare

För att eleven ska få korrekta anpassningar behöver elevcoachen också vara kompetent att möta elevers olika behov kopplade till funktionsvariationer, läs- och skrivsvårigheter, fysisk eller psykisk ohälsa eller utanförskap.

En nyckel till elevcoachernas framgång har också varit deras tillgänglighet, vilket sällan är möjligt i samma mån för andra professioner inom skolan. Elevcoacherna har aldrig befunnit sig längre bort än ett sms, vilket visat sig vara helt nödvändigt när det gäller elevens behov av stöd i stunden.

"Vi [Värmlands Unga] var bara ett sms bort. Vi har varit väldigt tillgängliga för de här eleverna hela tiden. Det vi märker är att det händer saker i stunden. [...] Och då är det svårt att söka sig till sin mentor eller till kurator för att boka ett samtal som kommer hända längre fram, för det är nu det händer."

Projektledare

"Jag har en underbar mentor som även gör det här men hon har supermånga elever och det är svårt att göra på individnivå."

Deltagare

Motivationshöjande insatser

I det individcentrerade arbetet har motivationshöjande insatser så som friskvård, sociala aktiviteter, samtalsstöd och motiverande samtal varit en central del av arbetet. Både i mötet med elevcoachen (samtal), men också aktörer utanför skolan. För elever som har skolmisslyckanden bakom sig kan motivationshöjande insatser vara en väg att gradvis närma sig studier igen. Vissa insatser är också vägen tillbaka till ett socialt sammanhang och eleven får en chans att närma sig skolan utan att befinna sig i skolmiljö. Dessa aktiviteter får ungdomen att växa i sig själv, känna sig kapabel och testa nya saker utanför den egna bekvämlighetszonen. För vissa av ungdomarna har möjligheten att lämna skolans område också varit ett sätt att kunna släppa cementerade roller. Exempel på motivationshöjande insatser har varit ridning, gym, hockeyresa till Karlstad, slalom, bowling, besök på simhallen med mera.

Meningsfull fritid

Att se eleven i ett helhetsperspektiv är att också se dennes liv utanför skolan. Elever med en meningsfull fritid ökar chansen till en fungerande skolgång. Flera delprojekt har ordnat aktiviteter under skollov för att inte riskera att tappa eleverna under skolfria perioder.

I en kommun erbjöds samtliga inskrivna elever feriepraktik med Värmlands Unga under sommarlovet, till samma ersättning som sommarjobb inom kommunen. Feriepraktiken bestod till stor del av matlagning, värderingsövningar och coachning samt utflykter till lokala historiska platser.

”Kul och nyttigt med matlagning och värderingsövningar som får en att tänka efter.”

”Roligaste sommarjobbet nånsin där jag lärt mig mycket nytt när vi umgåtts och lagat mat.”

Deltagare under feriepraktiken

En annan kommun har genom ett starkt samarbete med fritidsgården kunnat erbjuda elever olika fritidsaktiviteter utanför skoltid så som fiske och boxning. Genom god samverkan har också korvgrillning och temakvällar arrangerats och fritidsgården har hållit öppet på julafton, både för Värmlands Unga men även andra ungdomar i kommunen, för att skapa ett tryggt sammanhang även utanför skolan.

Lovskola och aktiviteter knutna till projektdeltagare som väljer att delta i lovskolan har också fungerat i syfte att skapa en meningsfull fritid. Lovskolan har inte endast fungerat i studiefrämjande syfte utan har också bidragit till att skapa struktur och sammanhang under lovdagar.

”Bästa på hela sommaren var när vi åkte till Boda borg”

Deltagare

Flexibilitet

För att motverka studieavbrott och stötta fler unga att stanna kvar i skolan är flexibilitet en framgångsfaktor. Det innebär att för skolan för att kunna nå ungdomarna behöver jobba mer fritt och med större ramar. Skolan behöver kunna gå utanför det traditionella för att fånga upp elever.

I Värmlands unga har olika flexibla lösningar utformats som t.ex. frukost, läsläsning på kvällstid, kontakter med ungdomar i deras forum, såsom olika sociala medier och schemabrytande aktiviteter.

” Att få ett sms på morgonen så man fick lite fart att verkligen gå upp ur sängen”

Deltagare

Kontakt med deltagare

Att arbeta flexibelt är delvis att gå utanför skolans vanliga ramar. Ett viktigt arbetssätt i Värmlands Unga har inneburit att finnas på de sociala arenor som eleverna själva befinner sig. Kontakten med ungdomarna har skett både via sms, telefonsamtal och sociala medier. På så vis kunde elevcoacherna påminna om olika skolrelaterade händelser, påminna om prov, inlämningar etc men också för att skicka ett sms och fråga eleven hur hen mår om hen inte är i närvarande i skolan. Elevcoacher ringde även och väckte elever, hämtade elever i hemmet och lotsade elever in i lektionssalen när det var nödvändigt.

”Jag hade verkligen inte varit kvar om jag inte hade fått den här supporten av [Värmlands Unga], som jag tycker att alla skolor ska ha. Om man inte har den supporten till de elever som behöver, så kommer det inte att gå vägen.”

Deltagare

Studieverkstad

Flera kommuner har haft en lokal för Värmlands Unga att utgå från, som blivit en viktig del i det flexibla arbetet. Gemensamt för många deltagare var att de av olika anledningar inte klarade av den studietakt eller upplägg som ordinarie skolverksamheten erbjöd och via dessa studieverkstäder ökade möjligheterna att nå godkända studieresultat. I studieverkstaden kunde Värmlands Unga möta behoven hos de elever som av olika anledningar hade svårt att klara av klassrumsundervisning, svårt att på egen hand träna inför prov eller arbeta hemifrån med skoluppgifter. I studieverkstaden blev det möjligt att vara mer flexibel gällande tid, arbetssätt, blockläsning och studieform än i klassrummet. I studieverkstaden kunde också elevantalet hållas nere vilket var värdefullt för de elever som lätt tappade fokus i stora grupper. I flera delprojekt har Värmlands Ungas lokal blivit ett tryggt rum i skolan och den enda plats dit tidigare helt hemmasittande elever klarat av att komma till och arbeta med skolarbete. Som ett steg tillbaka in i skolan. På de skolor som inte bedrivit studieverkstad i särskild lokal har många elever ändå sökt upp projektledarens rum för att få sitta avskilt och få möjlighet till stöd och hjälp.

”Det var bra för jag fick mycket stöd och hjälp! Testade även många olika studietekniker och hjälpmedel som var till hjälp.”

”Det är viktigt att ha ett ställe att kunna gå till för att slappa av, plugga, bli hörd och sedd.”

Deltagare

Frukost

Flera delprojekt har testat att servera frukost till projektdeltagare i hopp om att eleverna lättare skulle ta sig till skolan och få en mjukare start på dagen. Det var också ett försök att komma till bukt med att elever klagade över huvudvärk under skoldagen och att flertalet elever uttryckte att morgnarna var jobbiga och stressiga. Många åt ingen frukost alls och kom till skolan med en oro i kroppen efter en stökig morgon innan det var dags att infinna sig på dagens första lektion. Skolorna erbjöd frukost och gav eleverna en möjlighet till en bättre start på dagen. Ett delprojekt kombinerade även frukosten med mentorstid och genomgång av dagens skoldag och valde att mäta huruvida det gav någon märkbar effekt på elevernas fysiska och psykiska välmående, vilket återkommer i rapportens resultatdel.

”Har inte försovit mig en enda dag sen jag fick vara med på frukosten”

Deltagare

Koll och uppföljning

I de djupstudier som genomförts inom ramen för Plug In har uppföljningsprocesser identifierats som en framträdande framgångsfaktor. Det handlar om att utveckla en beredskap, rutiner och strategier för att kunna upptäcka och möta elevers olika behov t.ex. gällande oroväckande frånvaro, ohälsa och försämrade studieresultat. Uppföljningsarbetet beskrivs även utgöra en viktig komponent i det relationella arbetet där de regelbundna avstämningarna utgör en grund för att förtroende och tillit ska utvecklas.

I Värmlands unga har skolorna fått möjlighet att se över och utveckla både nya och redan befintliga rutiner och handlingsplaner som följer elevers närvaro, skolresultat, och helhetssituation såsom socialt, fysiskt och psykiskt välbefinnande. Uppföljningsarbetet har skett i form av regelbundna personliga samtal med elever och avstämningar med berörda personer kring den enskilde eleven men även genom t.ex. enkätundersökningar och riktade insatser.

Dokument

Samtliga skolor har sett över befintliga dokument och mallar, uppdaterat vid behov och/eller skapat nya. Både dokument som används inom projektet och dokument som används på hela skolan. Många snarlika men här beskrivs några exempel:

- Elevprofil. Det har tagits fram en så kallad Elevprofil som kan användas i två delar, dels som enkätunderlag i en klass/årskurs/skola och dels som intervjuunderlag för att kunna undersöka elevens egen medvetenhet om sin studieteknik och studiesituation.
- Mentorsmapp. En digital mentorsmapp som följer elever under åren på skolan för att få en samlad bild. Mentorsmappen innehåller kontaktuppgifter, mentorslogg för löpande dokumentation, inskrivningssamtals mall, utvecklingssamtalsdokument, studieplan och mentorsuppdragsbeskrivning. Mentorsmappen syftar till ett kvalitetssäkrat arbetssätt där dokumentation följer eleven under åren på skolan.
- Visuella studieplaner. Studieplanerna har visualiserats med bilder och färgade block, för tydlighet och tillgänglighet för eleverna gällande översikt av sin studietid.
- Arbetsmall. Många delprojekt tog fram olika former av arbetsmallar i syfte att strukturera och planera kring studierna. Arbetsmallen användes även vid elevvårdskonferenser och utvecklingssamtal för att ge en samlad bild av elevens situation.

Närvaro

Flera delprojekt har haft fokus på och utvecklat sitt arbete med närvaro under Värmlands Unga. projekttiden. Flera projektledare noterade t.ex. att frånvaron hann att bli för hög innan åtgärder sattes in.

”Deltagare skrevs in väldigt sent och utan att insatser tidigare hade gjorts, trots att ungdomen hade haft över 50 % frånvaro eller inte klarat godkänt i mer än något enstaka ämne.”

Projektledare

Flera kommuner har infört närvarocoacher. Närvarocoacherna både tar emot frånvaroanmälningar och följer upp via telefonsamtal. Detta ger vårdnadshavarna en möjlighet till samtal med närvarocoacherna, dvs ett aktivt föräldrastöd. I det personliga samtalet blir det lättare att identifiera mönster i frånvaro så som t.ex. frånvaro samtidigt som vän i annan klass, vissa ämnen, vissa dagar, försovning osv men också utifrån skolsituation t.ex. oro inför helgen, identifierade kompiskonflikter som förstör skolvardagen. Det blir också lättare att etablera en relation som ökar tryggheten på skolan och där igenom kunna upptäcka problem av större karaktär.

Andra delprojekt har arbetat efter vissa steg och åtgärder när det gäller närvaro, en skola kallar det för frånvarotrappan. Frånvarotrappans första steg är en kontakt med frånvarande elev för att fråga hur hen mår och vad som är fel. Bara att visa att eleven är saknad, kan göra skillnad för hur länge och hur lättvindigt eleven väljer att stanna hemma. Steg två är kontakta vårdnadshavare för att föra dialog om orsaker och ev. åtgärder. Där efter följer möte med elev, vårdnadshavare, elevhälsa och mentor innan sista steget, vilket är en elevkonferens där även rektor som ytterst ansvarig deltar. Ofta har eleverna vid det laget skrivits in i Värmlands Unga.

”För vissa elever har detta [Värmlands Unga] inneburit att man faktiskt kommit till skolan istället för att stanna hemma”

Lärare

Bemötande

”Innan [Värmlands Unga] var det svårt. Det kändes som en var bortglömd och ingen ville lyssna på en. Så att man fick inte den hjälpen man behövde.”

Deltagare

Goda relationer till personal och klasskamrater är en avgörande faktor för att elever i riskzonen ska lyckas med sina studier och stanna kvar på utbildningen, att relationen mellan lärare och elev är den viktigaste faktorn för att varje elev ska nå sin fulla potential. Skolpersonals förhållningssätt och bemötande är särskilt viktigt för elever med svag skolanknytning.

Värmlands Unga har arbetat med bemötande både som en del av det organisatoriska arbetet på skolan, att all skolpersonal ska ha samma grund att luta sig mot i bemötandet med elever. Bemötandet har också stått i fokus i det individuella mötet med deltagare i Värmlands Unga i strävan att se varje individ. Vissa skolor har utformat nya eller utvecklat befintliga funktioner i form av tidigare nämnda elevcoacher.

”När [Värmlands Unga] kom in i bilden så blev det typ en gemenskap att gå till skolan och man visste att nu kommer jag få hjälp och det blev inte lika tufft liksom, att ta sig dit.”

Deltagare

Individuellt

Många elever vittnar om att inte känna sig sedda och/eller bli orättvist behandlad vilket kan leda till minskat förtroende för vuxenvärlden, svagare skolanknytning, psykisk ohälsa osv. I det relationsbyggande arbetet har skolcoacherna varit ovärderliga. Både via den egna relationen de skapat till ungdomarna, men de har också kunnat fungera som en länk till övriga vuxna på skolan.

Vikten av bemötande som framgångsfaktor handlar även om relationer mellan elever. Värmlands Unga har kunnat vara med och skapa nya arenor för elever att mötas, som studieverkstaden eller i aktiviteter. Ett exempel finns i en kommun där lovskolan blev denna arena. En elev med social fobi som vanligtvis inte tar sig in i klassrum kunde på lovskolan sitta med i lektionssalen med elever från olika klasser. På eftermiddagen sågs hen sitta bredvid en nyanländ elev och hjälpa till med svenskan. Lovskolan möjliggjorde möten över olika gränser

och för elevgrupper som aldrig annars möts. Lovskolan blev helt enkelt inkluderande. På fikarasten skedde möten mellan elever på studieförberedande program och nyanlända på introduktionsprogrammet, där samtal om vardagen kunde äga rum. Mötesplatser som vanligtvis inte sker på skolan möjliggjorde nya positiva relationer mellan elever.

*”[Elevcoachen] har varit suverän när det gäller till att finnas där och förstå!
När man mådde dåligt eller inte palla mer, då gick man till [Värmlands
Unga] och sen in i klassrummet igen.”*

Deltagare

Organisatoriskt

En del skolor har bedrivit ett kompetensutvecklande arbete med prioriterat fokus på bemötande och relationella förhållningssätt i mötet med elever. Under projekttiden har personalen på skolorna kontinuerligt fyllts på med kunskap från föreläsningar, workshops och fortbildningsdagar om förhållningssätt och vilka behov som finns kopplade till svårigheter hos elever och hur stöd kan ges. Det organisatoriska arbetet har också handlat om rutiner så som att alla lärare ska stå i dörren till lektionssalen och välkomna elever in, till att möta en elev som kommer tillbaka efter frånvaro med ”Vad roligt att se dig, välkommen!” istället för det mer negativa ”Så det passar att komma nu!?”. Bemötande och positiva relationer i skolan ska inte vara avhängigt vilken mentor en elev har. Ett organisatoriskt arbete kring bemötande handlar om att se till att det blir en hög lägstanivå.

Det finns skolor med elevstödjare som befinner sig i skolans gemensamma utrymmen hela skoldagen för att skapa trygghet. De hälsar elever välkommen på morgonen och ger ett första gott bemötande redan när eleven kommer till skolan, och finns sen på plats under resten av dagen. De känner de flesta eleverna vid namn och har många goda elevrelationer. Ett annat exempel på arbetet med bemötande är de skolor som uppmanat lärare att äta pedagogiska måltider i skolmatsalen eller erbjuda gratis kaffe till dem som slår sig ner i skolans cafeteria istället för lärarrummet, vilket ger möjligheter till relationsskapande samtidigt som vuxnas närvaro bidrar till ökad trygghet. Flera skolor arbetade även med så kallat förstärkt mentorskap där tiden tillsammans med mentor och mentors relationsskapande uppdrag utökades.

Samverkan

Att samverka handlar både om att utveckla samarbetsformer och rutiner inom skolan såväl som med aktuella samarbetsaktörer utanför skolan. Genom tydlig samverkan kan antalet kontakter eleven behöver hantera reduceras och individen hamnar i fokus istället för organisationen.

I Värmlands Unga har samverkan lett till att nya strukturer, forum, rutiner, arbetssätt skapats och bidragit till ett ökat skyddsnet runt eleven.

Samverkan inom skolan

Varje delprojekt har haft ett projektteam med uppdrag att arbeta riktat mot Värmlands Unga och dess elever. Värmlands Unga har många gånger även suttit med som en del av elevhälsan. Ibland har projektteam och elevhälsa varit ett och samma. I elevhälsan kan studie- och yrkesvägledaren kurator, rektorer, speciallärare, skolsköterska och Värmlands Unga finnas representerade. Samverkan inom skolan kan också vara att elevcoach hjälper till med kommunikationen och förmedlar deltagares behov till aktuell lärare eller hjälper till att skapa kontakt med kurator på skolan.

”Kändes bra att ha en vuxen jag kände på skolan. Lättare att ha kontakt med istället för alla lärare.”

Deltagare

Samverkan utanför skolan

Kommunerna har skapat goda ytor för samverkan med aktörer även utanför skolan. Projektet har dels bidragit till samverkan över kommungränserna mellan projektskolor, som bland annat besökt varandra för att ta del av arbete som skett inom projektet. Andra aktörer som Värmlands Unga samverkat med är bland andra socialtjänst, Första linjen, Arbetsmarknadsenheten, Kommunala Aktivitetsansvaret, fritidsgård med flera.

Samverkan med Arbetsmarknadsenheten har lett till att projektdeltagare erhållit sommarjobb inom kommunen. Samverkan med Kommunala Aktivitetsansvaret har tillsammans med systerprojektet Värmlands Framtid fokuserat på att fånga upp de elever som gjort studieavbrott. På en av gymnasieskolorna har projektledaren även deltagit i samverkansgruppen Skolarbsam som är ett samarbete kring elever som behöver speciell överlämning till Arbetsförmedlingen. Vid slutet av vårterminen har en elevcoach följt med deltagare till Arbetsförmedlingen för att etablera en första kontakt. Elevcoacherna har också fungerat som en trygg länk mellan elev och aktörer utanför skolan så som BUP, socialtjänst, Vuxenpsykiatri och Första Linjen.

Ett par kommuner har satsat extra mycket på god samverkan med fritidsgård och kommunens fältarbetare och haft återkommande täta möten med dessa och socialtjänst för att skapa en bättre helhetsbild av elevers situation, snabbare kunna sätta in åtgärder och arbeta förebyggande både i och utanför skolan.

K123:30

"Tjena jobbar du? kan du hämta mig? Vågar inte gå hem själv..."

Deltagares sms till fältarbetare

Horisontella principer

Att arbeta i skolan är att ständigt hålla de horisontella principerna aktuella. Icke-diskriminering, jämställdhet och tillgänglighet. Skollagen och läroplanen är mycket tydliga när det gäller värdegrundsarbetet som ska bedrivas och med ytterligare direktiv från ESF intensifierades arbetet ytterligare.

Icke-diskriminering

Att arbeta med icke-diskriminering innebär att ingen ska diskrimineras på grund av kön, etnicitet, könsöverskridande identitet, sexuell läggning, ålder, religion eller funktion. Ett exempel på nya rutiner som uppkommit på ett par skolor är att projektledare återkommande besöker samtliga klasser och informerar om diskrimineringsgrunderna, grunder för kränkningar och vilka rutiner skolan har kring det.

Värmlands Unga har centralt i projektet bjudit in projektledare och medarbetare till föreläsningar och workshops på ämnet för att höja kompetensen och medvetenhet hos personalen i frågor om diskriminering och kränkningar. Exempel för föreläsningar som skett är föreläsningar kring ett normkritiskt perspektiv samt om kränkningar via sociala medier och kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som till exempel adhd eller diagnoser inom autismspektrat. Flera delprojekt har även haft egna fortbildande insatser kopplat till icke-diskriminering, ofta riktat mot hela personalstyrkan för att nå en större kunskapsspridning på skolan.

Jämställdhet

I vissa kommuner har könsfördelningen mellan deltagare varit ojämn, men sammantaget landade projektet på en relativt jämn könsfördelning med totalt 254 tjejer och 237 killar som deltagit i Värmlands Unga. Arbetet har hela tiden varit behovsstyrt och elever har aktualiserats för Värmlands Unga oftast på grund på grund av bristande studieresultat, problematisk frånvaro eller fysisk-, psykisk eller social ohälsa, inte på grund av kön.

Dock har de två gymnasieskolorna haft övervägande många tjejer inskrivna, vilket kan förklaras med att de gymnasieprogram delprojekten var inriktade på bestod övervägande av tjejer. Projektledare beskrev också hur det kunde vara svårare att ta sig in i klasser med enbart killar, där togs inte hjälpen emot lika väl. På vissa grundskolor skrevs en överhängande del killar in i projektet, med förklaringen att det var där behovet var som störst. Skolor gjorde riktade insatser för att nå en jämnare könsfördelning, men detta väcker ändå frågan kring hur vi kan arbeta ytterligare med att fånga in alla elever oavsett kön.

Gällande aktiviteter så har medvetna val gjorts kring vilka aktiviteter som ska erbjudas. Dels har de mest könsstereotypiska aktiviteter inte erbjudits i första hand. Om ändå förslaget om att testa t.ex. dans har kommit från tjejer inskrivna i projektet så har killarna erbjudits samma aktivitet. Upplevelsen bland projektledare är att aktiviteter som deltagare tagit del av har varit jämnt fördelade på killar och tjejer; individuellt stöd, gruppaktiviteter, friskvård, studiestöd osv.

Tillgänglighet

I Värmlands Unga kom tillgänglighet att bli en stor del av arbetet med Horisontella principer då en stor del av projektdeltagarna själva har olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar så som adhd eller diagnoser inom autismspektrat. Värmlands Unga mötte även många deltagare som erfor psykisk ohälsa.

”Jag kom in i en depression och blev kraftigt deprimerad, men sen [Värmlands Unga] kom så blev det...ja, det kändes tryggt och bra att gå till skolan. Det blev mer som en familj så man visste att...det spelar ingen roll hur dålig dag jag har, oavsett vad så kommer nån va där.”

Deltagare

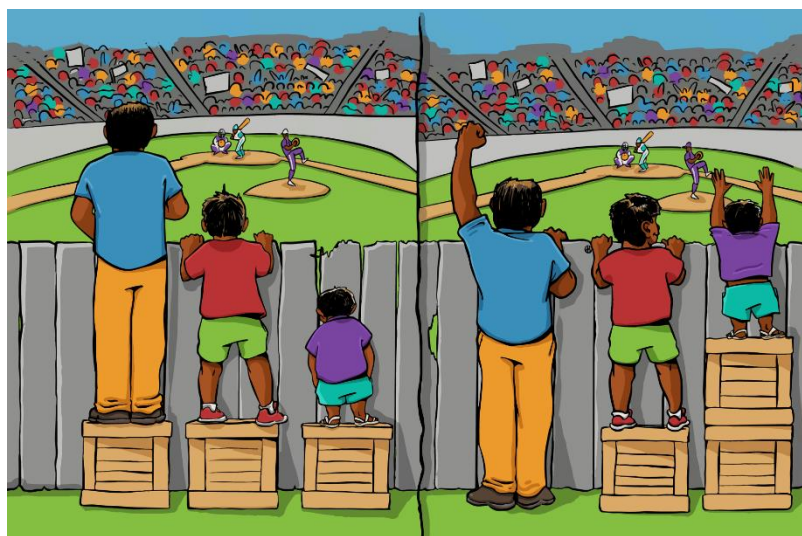
Ungdomar kan ha olika funktionsförmåga i olika situationer. Det är först när skolan brister i stödet som funktionsförmågan blir ett hinder. Värmlands Unga har fokuserat på skolans

kompensatoriska roll och det stöd dessa kan bidra med till unga med funktionsvariationer och inte "lägga problemet hos individen". Dessa elever ligger dessutom i riskgrupp för att inte nå målen, t.ex. så saknar 56% av elever med en diagnos inom autismspektrat godkänt betyg i svenska matte engelska enligt Autism- och asbergerförbundet.

För elever med koncentrationsproblematik upplevs klassrumssituationen många gånger som svår då där är stora grupper och många svårsållade intryck och många elever med psykisk ohälsa har beskrivit klassrummet som ångestframkallande. Värmlands Unga kunde i många kommuner erbjuda tidigare nämnda studieverkstaden som ett alternativ till klassrummet. I studieverkstaden var arbetsgrupperna små vilket också minskade intrycken både vad gäller rörelse och ljud.

"Det har varit den svåra biten för mig, att faktiskt ta mig dit [skolan] och gå på lektionerna och koncentrera mig. För jag har autism och adhd som gör att det ställer till sig lite för mig."

En skola för alla betyder att varje elev får det stöd hen behöver för att klara sin skolgång. Hur stödet ser ut och vilka anpassningar som ska utformas efter varje elev och dennes behov. Värmlands Ungas roll har ofta varit att vara budbäraren mellan elev och övriga lärare. Någon behöver ha möjlighet att kunna lämna klassrummet och ta korta 2-minuterspauser, en annan behöver få sitta nära dörren för att snabbt kunna lämna om hen skulle drabbas av ångest, en tredje extra hjälp med strukturen i klassrummet. En rättvis skola betyder nödvändigtvis inte att alla tilldelas samma stöd och undervisning, tillgänglighet handlar om att skapa en skola där alla ges samma möjligheter att oavsett funktion eller psykisk hälsa.

Tillgängliga klassrum

Ett delprojekt tog arbetet med tillgänglighet till en ny nivå då det infördes Tillgängliga klassrum på skolan. För att skapa tillgängliga klassrum fokuserade skolan på den fysiska, pedagogiska och sociala lärmiljön. 6 stycken klassrum fick nya fysiska förutsättningar genom att de ordinarie bänkarna har kompletterats med ståbord, skärmar för enskilda bås, soffor, runda arbetsbord samt ett antal kognitiva verktyg och skolans samtliga klassrum försågs med bildstöd till whiteboardtavlan. En viktig del av de tillgängliga klassrummen var också en uttalad lektionsstruktur som samtliga undervisande lärare behöver hålla sig där vissa punkter alltid ska formuleras för eleverna, på varje lektion, t.ex. tid, lektionsinnehåll, syfte samt vilken sorts uppgifter som kommer att ingå (genomgång, grupparbete, hörövning osv) m.m. Skolan bedriver nu ett tydligt arbete med tillgängliga lärmiljöer: pedagogisk, fysisk och social vilket ska gynna även jämställdhet och icke diskriminering. Samtliga projektledare har besök delprojektet och tagit del av arbetet med tillgängliga klassrum för att lära och ta med tillbaka till egna kommunen.

”Jag sågs som ett adhd-barn, fast det var ingen som riktigt förstod vad adhd innebär och att det är så mycket mer än bara problem.”

”Jag var stökig och okoncentrerad, sprallig och fick inte rätt hjälp. Jag vet att jag var jobbig på lektionerna, men nu [...] har det blivit mycket bättre och jag känner att jag får den hjälp jag behöver.”

Deltagare

Aktiviteter och fortbildning

Under projektets gång har projektledare och projektmedarbetare bjudits in till projektledarträffar, fortbildningstillfällen och workshops. Det har varit tillfällen för värdefulla erfarenhetsutbyten mellan kommunerna samt kunskapshöjande föreläsningar att inspireras av och ta med tillbaka till den egna verksamheten. Ofta har insatserna haft tydlig koppling till arbetet med de Horisontella Principerna, utbildningar och föreläsningar som genomförts har bland annat varit 7-tjugometoden, MHFA-Mental health first aid, inbjudna föreläsare med fokus på neuropsykiatriska funktionsvariationer, jämställdhet, normkritik med mera.

Projektets resultat

De 5 framgångsfaktorerna tillsammans är vad som ger Värmlands Unga dess positiva resultat. Något att tänka på inför resultatdelen är att Värmlands Unga vänder sig till elever som valts ut just för att de har en låg måluppfyllelse och/eller hög frånvaro från början. Med detta i åtanke kan vissa av delmålen tyckas vara satta för högt för målgruppen. Projektets övergripande mål är att minska skolavhoppet i Värmland, att få elever att stanna kvar i skolan vilket Värmlands Unga till stor del lyckats med.

I Värmlands Unga har 254 tjejer och 237 killar deltagit vilket ger 491 unika individer som tagit del av projektet. Nedan följer redovisning av delmål och effektmål för projektet.

”Stimulerande att se resultaten och utvecklingen, detta har gett mening till styrgruppen!”

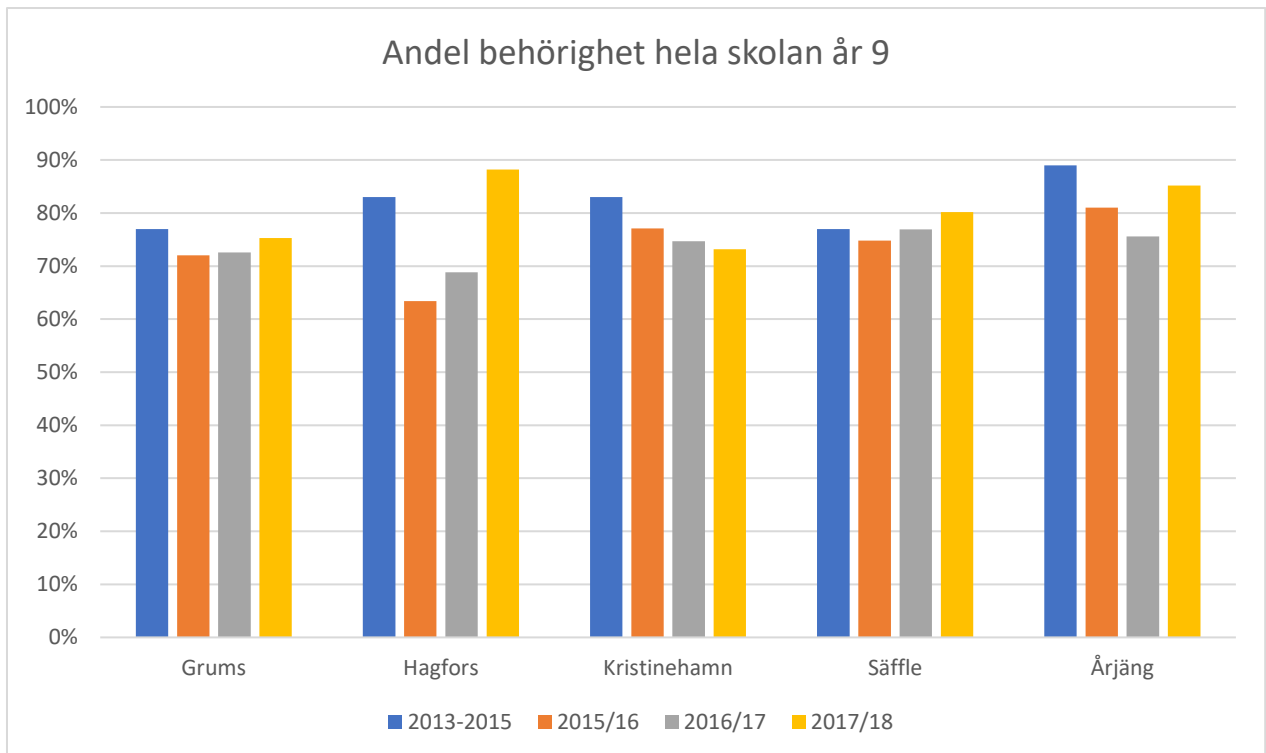
Medlem lokal styrgrupp

Resultat - delmål

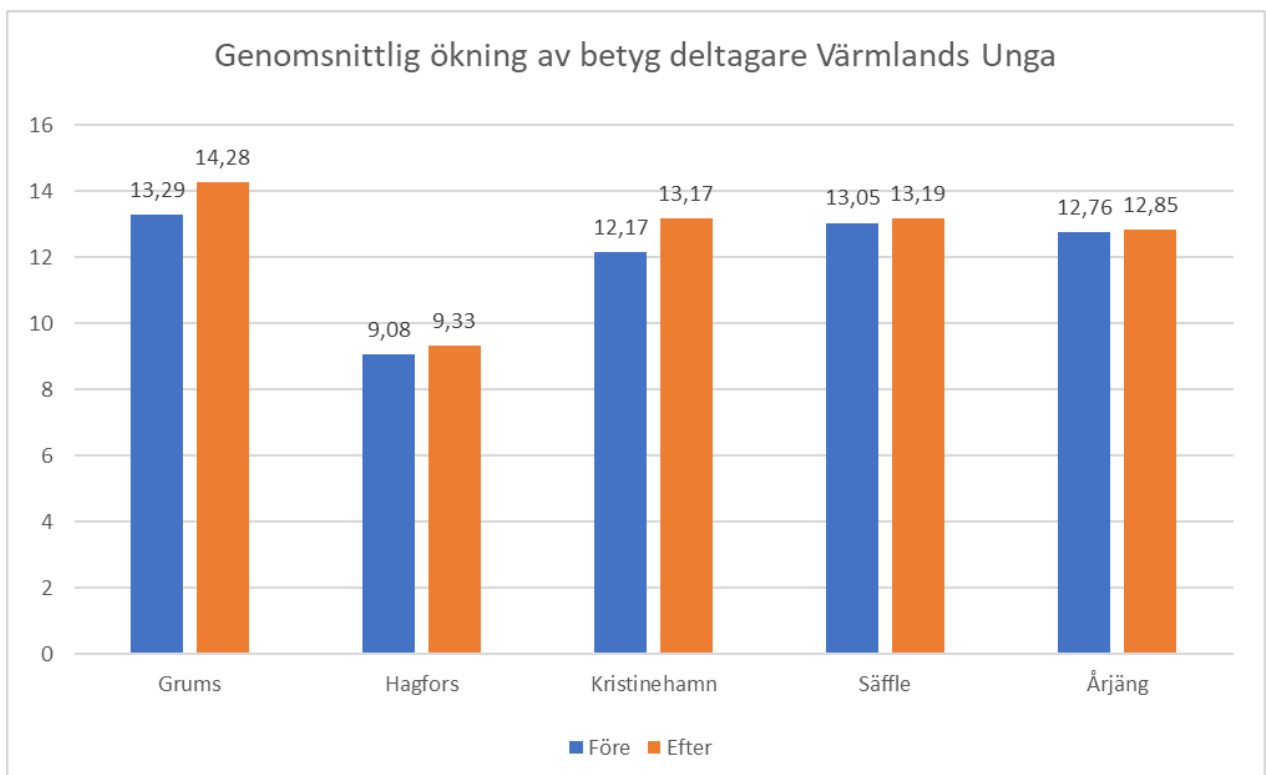
- **Öka andelen ungdomar i åk 9 i deltagande skolor som har behörighet till gymnasiet. Skolornas andel obehöriga ska halveras under projektets genomförande.**

För att en elev ska vara behörig till gymnasieskolans nationella program krävs 8 godkända betyg för yrkesprogram och 12 godkända betyg för högskoleförberedande program. Det finns dessutom 3 olika behörighetskrav beroende på vilket högskoleförberedande program. Värmlands Unga redovisar andelen ungdomar behöriga till yrkesförberedande program.

Skolornas andel obehöriga elever i årskurs 9 har inte halverats under projekttiden. Som tabellen tydligt visar hade samtliga högstadieskolor högre behörighetsgrad under åren 2013-2015 än när projektet började under läsåret 2015-2016. Många skolor i Värmland fick ta emot ett stort antal nyanlända elever i samband med den stora flyktingvåg som ägde rum i Europa då. Därav kan antas att antalet behöriga elever sjönk kraftigt. Endast två kommuner har ökat behörigheten till starkare än 2013-2015, det är endast en kommun som visar på en negativ trend.

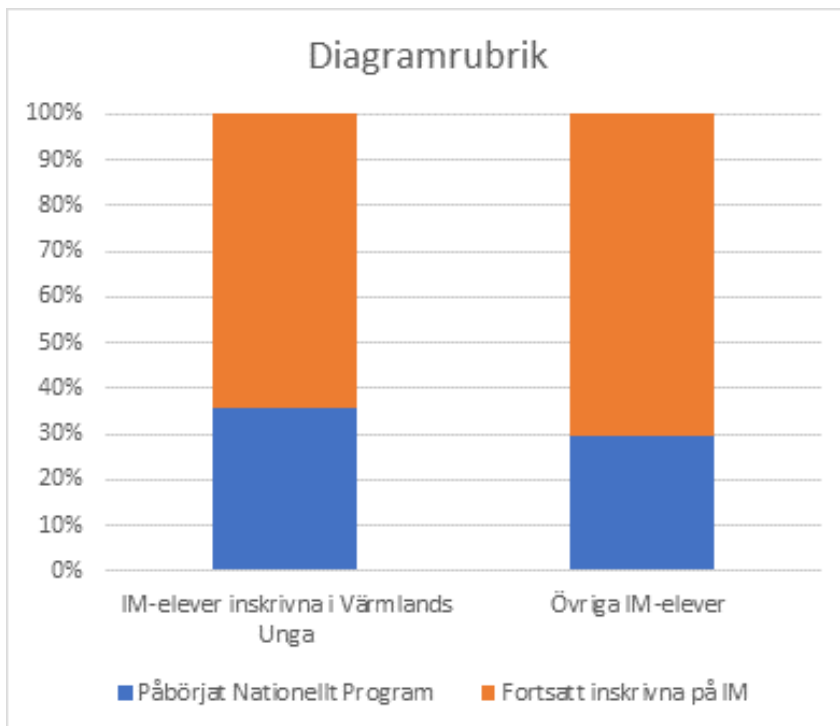

När vi sällar ut deltagare i Värmlands Unga kan vi se att betygen ökat i samtliga kommuner, men endast marginellt. Det är oklart varför ökningen är så liten men vi kan anta att det delvis beror på man här räknat antal betyg och inte behörighet. Ibland har projektledare i samråd med elev medvetet valt att endast fokusera på de betyg som ger behörighet även om det innebär att andra betyg väljs bort. Där av kan resultatet bli att eleven når behörighet, men att antalet betyg är det samma som innan.

- Öka andelen ungdomar, inskrivna på IM-program, i projektet som under projekttiden påbörjar studier på nationellt program på gymnasiet med 50%.

Detta mål fick fokus först senare delen under projekttiden på grund av att man valde att fokusera Värmlands Unga på andra program på skolorna och därav har vi inte nått till uppsatta målet om 50%. Det är dock tydligt att IM-elever inskrivna i Värmlands Unga i något större utsträckning påbörjat Nationella Program än övriga IM-elever. I Torsby deltog endast 3 elever från IM i Värmlands Unga varav ingen gick över till NP. Det låga deltagandet från IM berodde delvis på att projektägare inte var rektor för IM.

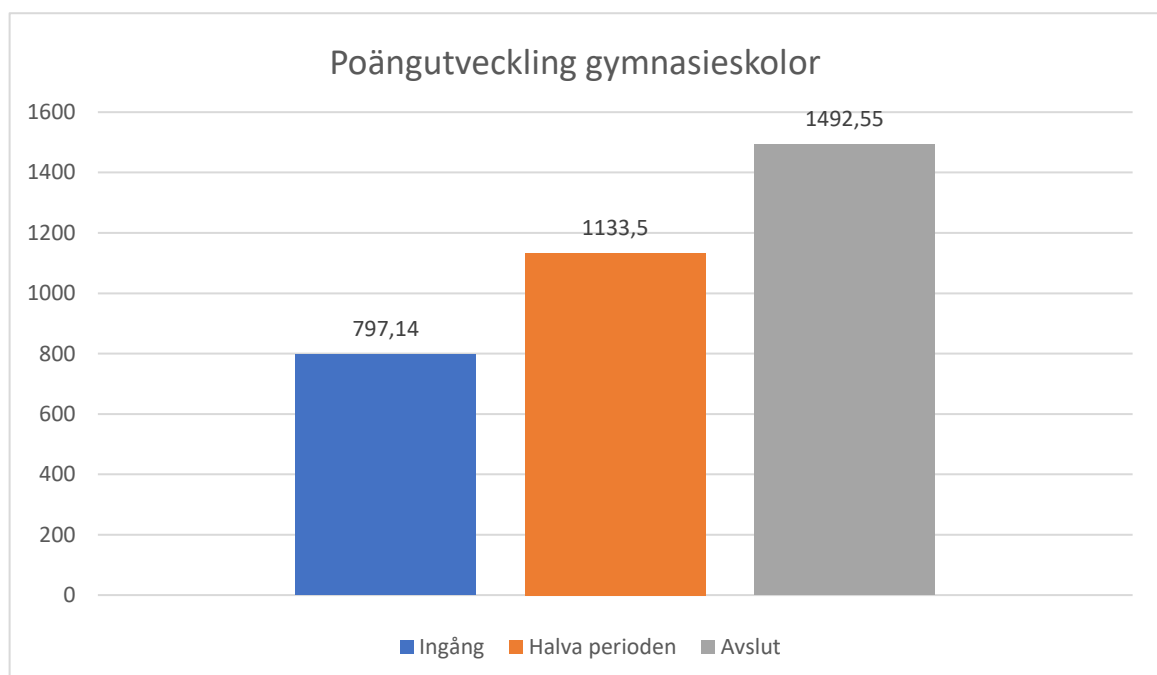
I Karlstad gick 15 av 42 VU-ungdomar vidare till Nationellt Program vilket motsvarar 35,7% att jämföra med övriga elever på IM inte inskrivna i Värmlands Unga där 72 av 242 går vidare till Nationellt Program, vilket motsvarar 29,7%.

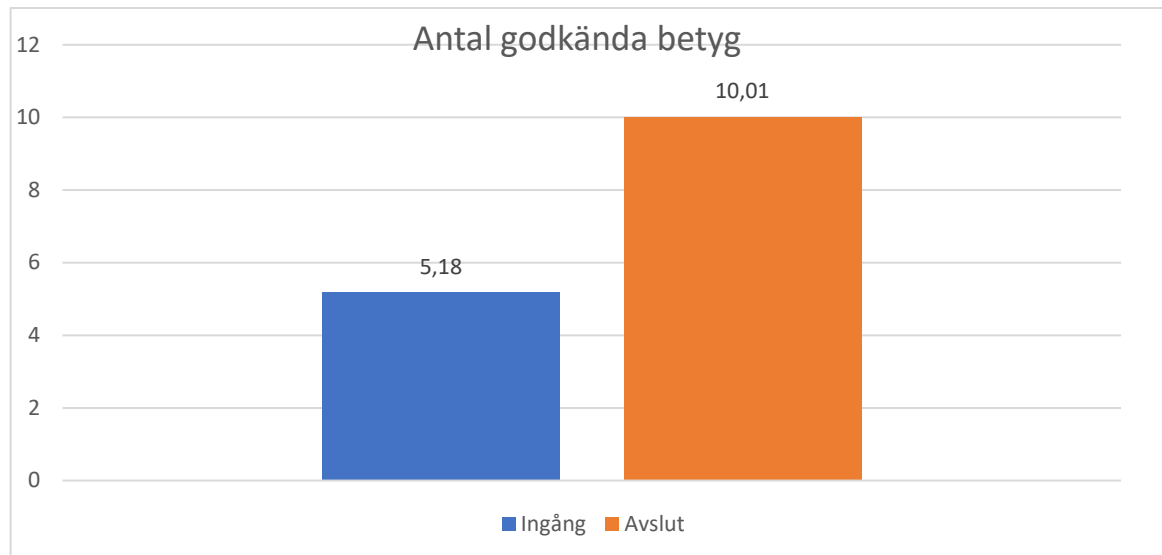
- Öka andelen ungdomar, inskrivna i projektet, som går på nationellt gymnasieprogram och som erhåller gymnasieexamen under projekttiden.

Målet är formulerat på ett sådant vis att projektet förväntas öka en andel som inte fanns vid projektets start, "andelen ungdomar, inskrivna i projektet". Men målet får tolkas som att inskrivna deltagare ska erhålla gymnasieexamen. I Torsby kommun har 20,59%, vilket motsvarar 14 elever tagit gymnasieexamen under projekttiden. I Karlstad har endast 2 deltagare tagit examen från nationellt program, vilket motsvarar 2,22%. Elever inskrivna i Värmlands Unga är elever som oftast står längst ifrån en gymnasieexamen med en mycket svag skolanknytning. Kraven för att få en examen i den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011, är dessutom högre än tidigare. Idag är kravet att 2 250 poäng ska vara godkända för examen jämfört med tidigare då betyg i samtliga kurser var nog. Bedömningen är att målet är alldeles för högt uppsatt.

- Deltagande ungdomar på nationellt program som deltar i projektet ska efter år 1 ha uppnått 750 gymnasiepoäng.
- Deltagande ungdomar i gymnasieskolan på nationellt program som deltar i projektet ska efter år 2 ha uppnått 1500 gymnasiepoäng.

Dessa delmål visar där emot mycket bra progression gällande gymnasiepoäng och betyg. Kopplat till förra målet kan vi se en tydlig utveckling om än inte en gymnasieexamen. Gymnasieelever som deltagit i Värmlands Unga har alltså ökat gymnasiepoäng och betyg och där med tagit sig närmare en gymnasieexamen.

”Jag tycker [Värmlands Unga] har hjälpt mig eftersom jag i en jobbig period fått mer gjort än förväntat.”

Deltagare

- **Samtliga deltagande ungdomar ska öka sin närvaro under projektiden.**

En kommun har lyckats mycket bra med detta delmål och där har närvaron ökat med hela 22,22%. Det får antas att det beror på stort fokus på organisatoriskt arbete och tidigt satsat på närvarocoacher som även fungerat som studiecoacher. Andra kommuner kom senare igår med strukturerat närvaroarbeta, vilket kanske inte gett utslag i närvarostatistiken ännu.

Det finns också goda enstaka exempel på positiv utveckling av närvaro, så som individer i projektet med positiv utveckling eller som tagit sig tillbaka från hemmet till skolan. Det finns också goda exempel på insatser som gett goda resultat; t.ex. en av gymnasieskolorna som jobbade med riktade närvaroinsatser mot projektdeltagare på IM, med mycket fokus på idrott och hälsa. Elevernas närvaro på idrotten var från början 0%! Värmlands Unga bytte plats på idrotten i schemat till sist på dagen (flexibilitet) och planerade om så att undervisande lärare från lektionen innan följde med på idrotten tillsammans med idrottslärare och var ombytt (bemötande). Detta resulterade i att närvaron på idrotten ökade till 80%.

”Jag hade nog hoppat av och inte fått någon utbildning alls [utan Värmlands Unga], för att jag inte hade orkat ta mig till skolan.”

Deltagare

- **Ungdomar inskrivna i projektet ska inte avbryta sina studier i förtid.**

Eftersom det enligt lag inte är tillåtet för grundskoleelever att hoppa av skolan har vi riktat denna frågeställning mot deltagande gymnasieskolor.

87,55% av de ungdomar som deltagit i Värmlands Unga i gymnasieskolorna har valt att stanna kvar i skolan och fortsätta med sina studier. Det är inte dock inte möjligt att jämföra detta resultat med huruvida ungdomarna hade avbrutit sina studier om de inte varit inskrivna i projektet. Som tidigare nämnt är projektets deltagare en målgrupp som ligger i riskzon att hoppa av redan från början, varför det skulle ge en skev bild att jämföra med snittet övriga på skolan.

Resultat - effektmål

Det sägs att det tar 7 år att integrera ett nytt arbetssätt i en organisation. Värmlands Unga har varit ett treårigt projekt, så det är en rimlig förväntan att effekterna nedan kommer synas först efter en tid.

Individuellt

- **Andelen ungdomar som lämnar skolan i förtid minskar**

Då statistiken säger att den största andelen ungdomar inskrivna i Värmlands Unga valt att stanna kvar i skolan, samt att skolorna utvecklat sina arbetssätt och metoder för att ta hand om dessa ungdomar kan vi anta att vi kommer att se en minskning över tid.

- **Minskad tillförsel av ungdomar i utanförskap**

I arbetet med de fem framgångsfaktorerna är ett av resultaten en starkare skolanknytning för många elever. Elever med en stark skolanknytning ökar chanserna att stanna i skolan och därmed minskar risken att hamna i utanförskap.

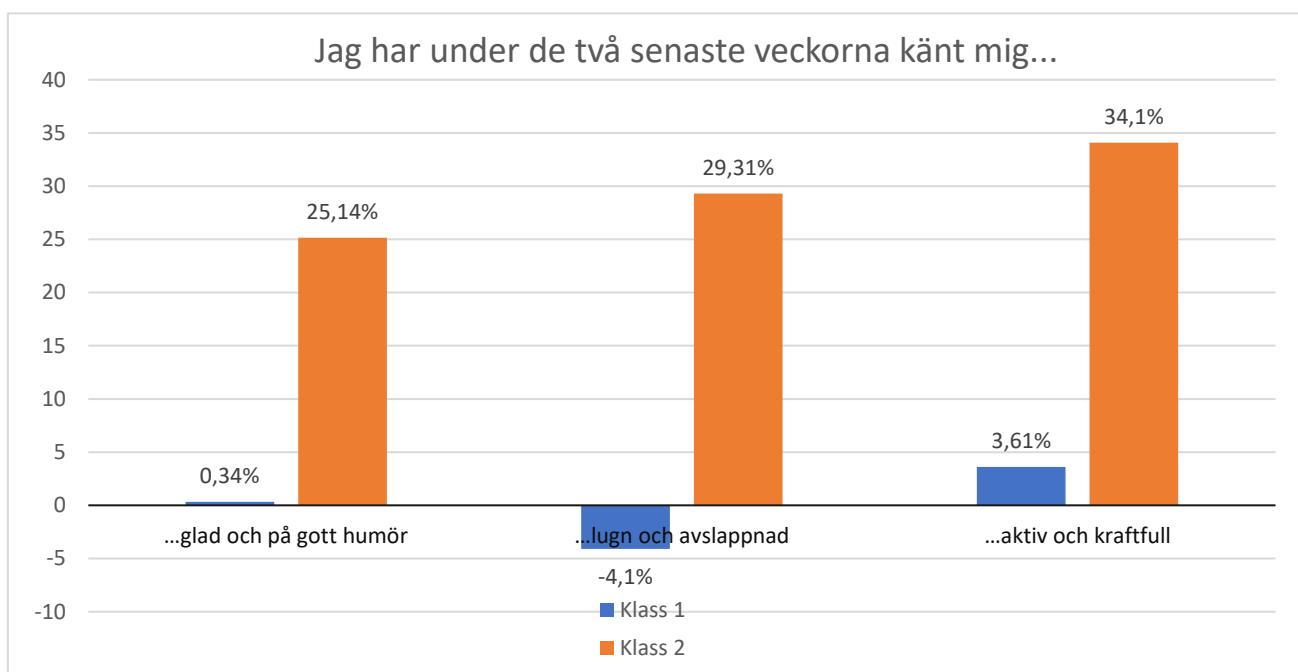
- **Stärkt självkänsla bland deltagande ungdomar i projektet**

I intervju med projektets utvärderade svarade deltagare på frågan huruvida de upplevde att Värmlands Unga har stärkt deras självkänsla/tron på sig själva. På en femgradig skala där 0 representerade tiden innan Värmlands Unga landade genomsnittet på 3,09.

”Största vinst[en] är att se ungdomarnas glädje i att växa som personer när de har meningsfulla uppgifter som de får något tillbaka av.”

Elevcoach

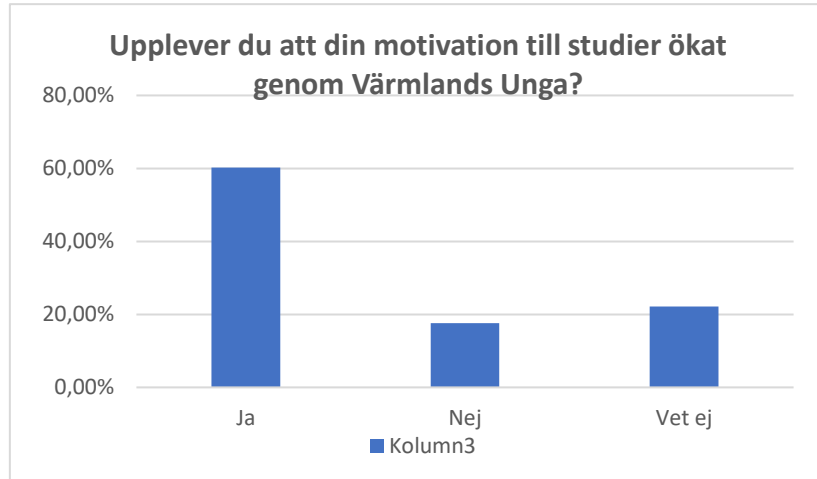
Resultatet från frukostprojektet i en av kommunerna visar också på resultat som kan tolkas som starkt självkänsla. Delprojektet ställde samma frågor kring psykiskt och fysiskt välbefinnande till två klasser, varav klass 2 erhöll förstärkt mentorskap och frukost på skolan och klass 1 fortsatte som vanligt. Enkätsvaren visade på tydlig ökad hälsa för elever i klass 2 efter x antal veckor av morgnar med frukost och mentorstid. Klasserna fick även ta ställning till andra påståenden så som huruvida de känt sig mätta efter skollunchen, känt sig pigga och utvilade när de vaknade på morgonen eller led av återkommande huvudvärk om skoldagarna. Klass 2 upplevde ökat välbefinnande på samtliga frågor, till skillnad från klass 1 som stod still eller backade. Stapeldiagrammet nedan visar skillnaden i procent mellan första och andra gången klasserna svarar på enkäten.

	Klass 9B			Klass 9C		
	Inskrivning	Utskrivning	%-förändring	Inskrivning	Utskrivning	%-förändring
Jag har under de senaste två veckorna känt mig glad och på gott humör	4,20	4,21	0,34%	4,04	5,06	25,14%
Jag har under de senaste två veckorna känt mig lugn och avslappnad	3,85	3,69	-4,10%	3,48	4,50	29,31%
Jag har under de senaste två veckorna känt mig aktiv och kraftfull	4,55	4,71	3,61%	3,48	4,67	34,10%
Jag har under de senaste två veckorna känt mig pigg och utvilad när jag vaknat	2,74	3,21	17,45%	2,60	4,22	62,39%
Jag har under de senaste två veckorna ätit frukost.	4,05	4,21	4,06%	5,17	5,67	9,68%
Jag har under de senaste två veckorna känt mig mätt efter lunchen på skolan	4,05	3,64	-10,05%	2,83	3,72	31,37%
Jag har under de senaste två veckorna haft huvudvärk under skoltiden	3,45	3,92	13,71%	2,58	1,72	-33,33%

- Minskad ungdomsarbetslöshet regionalt
- Fler ungdomar väljer att studera vidare efter gymnasiet

Många deltagare i Värmlands Unga har fått tillbaka sin skolanknytning via projektet. Tack vare projektets trygghetsinsatser enligt de fem framgångsfaktorerna har ungdomar tagit sig tillbaka till studier och valt att satsa på skolan igen. Många har också höjt sina betyg vilket är ett steg mot att fortsätta sina studier. Elever som fortsätter studera ökar chanserna till en anställning efter gymnasiet.

Organisationsnivå

- Ökad kunskap och kompetens hos personal som arbetar med projektets målgrupp om riskfaktorer kring avhopp samt om vad som underlättar för elever i riskzon.
- Ökad kunskap och kompetens hos personal som arbetar med projektets målgrupp om förekomst av och mekanismer bakom diskriminering och utestängning utifrån såväl kön som tillgänglighet.

I arbetet med de horisontella principerna och projektets fortbildningsinsatser har kunskapen och kompetensen inom dessa frågor höjts. Ett resultat av de satsningar som gjorts på hela organisationer gällande bemötande och Horisontella principer bedöms också personalens kunskaper ha ökat. Som ett resultat av att skolorna haft Värmlands Unga i organisationen under tre år har satt ljuset på frågor kring skolavhopp. Projektets insatser har också gett personal som möter målgruppen ökad kunskap om mekanismer bakom diskriminering, jämställdhet och tillgänglighet.

"Det var bra att det informerades om strukturer. Att det inte bara handlar om individer"

Projektmedarbetare efter fortbildning om hbtq-frågor

- Projektet ska bidra till en ökad regional samverkan och samsyn mellan aktörer som arbetar med unga i riskzon att lämna sina studier i förtid.

Värmlands Unga har bidragit till ökad samverkan och skapat starkare skyddsnät kring de elever som riskerar att falla mellan stolarna. Ett direkt resultat av samverkan mellan t.ex. skola och fritidsgård är en ökad samsyn i arbetet med unga i riskzon.

Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Information om projektet har spridits på en rad olika sätt: via hemsidan, olika nätverk kring skolavhopp, till politiker och chefsled via projektets styrgrupper, via kommunernas hemsidor mm

Vid projektets avslutskonferens deltog 80 personer, med representanter från deltagande kommuner i projektet i form av representanter från arbetsmarknadsenheten, gymnasieförvaltningen, kommunernas aktivitetsansvar, socialtjänst, barn- och ungdomsnämnden, samordningsförbunden i Värmlands samt projektmedarbetare från övriga projekt inom Värmlands projektparaply.

Lokala styrgrupper

De 7 lokala styrgrupperna i Värmlands Unga har varit av varierande storlek och skiljt sig åt hur arbetet och strukturen sett ut. I många delprojekt användes samma lokala styrgrupp som till övriga Värmlandsprojekt under Värmlands projektparaply. I de grupper som fungerade väl fanns en tydlig mötesstruktur, god sammankallanderutin samt god uppslutning av medlemmar.

”Vi tänker i nya banor, hittar bättre samverkan för att förhindra utanförskap. Nu jobbas det kontinuerligt kring detta för att förhindra utanförskap. Samverkan har fått ett annat fokus i kommunen.”

Medlem lokal styrgrupp

Risikfaktor i de lokala styrgrupperna har varit där fokus hamnat på redovisning från delprojektledare och styrgruppens bidrag till förändringsarbete tappats bort. Flera lokala styrgrupper har också tappats med organisationsförändringar och byte av medlemmar. I utvärderingen kring arbetet lyfter styrgruppsmedlemmar vikten av rätt person på rätt stol. Vikten av att noga se över vilka organisationer som behöver representeras samt att noga klargöra vad man åtar sig som styrelsemedlem.

”Man ska inte vara där som en egen person, man representerar en organisation och ska ta med saker tillbaka och sprida information.”

Medlem lokal styrgrupp

Central styrgrupp

Representationen av medlemmar i den centrala styrgruppen har haft relativt god spridning med representanter från skola, arbetsmarknadsenheter, landstinget i Värmland, socialtjänst och samordningsförbunden i Värmland.

”Styrgruppen har fungerat som en arena för olika befattningshavare i Värmland. En regional arena för utveckling av hela Värmland.”

Medlem central styrgrupp

I styrgruppen har medlemmarna tagit del av projektets resultat, diskuterat dilemman och tagit viktiga beslut om projektets riktning. Styrelsegruppsmedlemmar har även haft som uppgift att ta med frågor tillbaka till de egna organisationerna, och sprida kunskap från projektet.

Samma styrgrupp ansvarar för flera länsövergripande projekt som ligger under Värmlands Projektparaply vilket varit en styrka. Projekten tangerar varandra då de alla fokuserar på att få personer tillbaka till skola, arbete eller studier och ger på så vis en bättre helhetsbild över utanförskapet i Värmland. Styrgruppen bidrar till att dela kunskap över både projekt – och kommungränser.

”Tack vare Esf-projekten och ett mycket väl fungerande projektkontor i Karlstad så har vi en helt annan dialog i Värmland än vad vi hade tidigare. Vi kan prata över kommungränserna och även kan ta stöd av varandra då vi alla har ett gemensamt uppdrag - vi har en annan kontaktyta än tidigare.”

Medlem central styrgrupp

Projektkontoret

Projektkontoret har haft en samordnande funktion avseende styrning och redovisning av projektet. Projektkontoret har sett till att respektive delprojekt inte tappat styrfart och fortsätter arbeta mot uppsatta mål samt redovisat enligt ESF-rådets krav. Projektkontoret har också samordnat projektgemensamma aktiviteter så som projektledarträffar, erfarenhetsutbyte, utbildningsinsatser och studiebesök.

I utvärderingen av projektkontoret har många kommuner uttryckt att det är till stor fördel att ha ett projektkontor jämfört med att driva projektet själv. Många har uppskattat möjligheten för projektmedarbetarna att ta del av kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte som bättre

rustat dem inför alla de utmaningar de stått inför. Projektledarnas upplevelse är att projektkontoret fungerat med varierande kvalitet. Vissa upplever ett starkt stöd från projektkontoret samt att projektkontoret varit är tillgängliga och behjälpliga med frågor. Samtidigt finns uppfattningen om att projektkontoret tidvis brustit i stöd och att kommunikationen med huvudkontoret präglats av otydlighet och kort framförhållning.

Uppföljning och utvärdering

Projektet har utvärderats och följts upp av extern utvärderare, samt NDI (Nöjd deltagarindex), baseline och månatliga lägesrapporteringar. Delprojekten och skolorna har även en vana av att själva arbeta kontinuerligt med uppföljningar och utvärderingar bland sina elever.

NDI har varit en återkommande enkät som mäter hur väl deltagare trivs i projektet, men också frågor kring de Horisontella principerna samt trivsel på egna skolan.

I verktyget baseline har projektledare och projektägare kontinuerligt fyllt i deltagares närvaro och måluppfyllelse, vilket resulterat i siffror på några av projektets resultat.

Den uppföljning och utvärdering delprojekten fått har varit ett stöd för projektmedarbetare och bidragit till att förtydliga vad som fungerar och var andra insatser behövs sättas in. Det har varit en grund för justeringar och förbättringar.

I de månatliga lägesrapporteringarna har projektkoordinator kunnat följa projekten månad för månad och haft möjlighet att följa upp om där varit oklarheter.

Implementering

Många kommuner väljer att implementera framgångsrika delar i befintlig organisation. Vissa exempel tas upp nedan, resterande kan läsas mer om i de lokala slutrapporterna.

”Som projektägare krävs ett visst mått av riskbeteende gällande pengar med mera om implementering ska kunna ske. Man måste vara beredd att satsa lite.

Projektägare

Elevcoachen

Funktionen elevcoach kommer att implementeras i ordinarie verksamhet i ett par kommuner och fortsätta arbetet på samma vis som i Värmlands Unga.

Frånvarorutiner

Nya rutiner kring frånvaro har skapats via Värmlands Unga. Detta arbete är nu implementerat i många skolor.

Studieverkstad

Vikten av att ha en lokal som ett tryggt rum på skolan har bidragit till att studieverkstaden får vara kvar, ofta på samma skolor som implementerar elevcoachen.

Mentorsmappen

En digital mentorsmapp innehållande mentorslogg för löpande dokumentation kring varje elev, åtgärdstrappan med tydliga rutiner för ett likvärdigt arbetssätt gällande frånvaro, inskrivningssamtals mall, utvecklingssamtals dokument och mentorsuppdragsbeskrivning.

Tillgängliga lärmiljöer

Arbetet med tillgängliga lärmiljöer är implementerat på hela skolan och arbetet med elevprofiler, lektionsstruktur, bildstöd i undervisningen, arbete med kognitiva och digitala verktyg som stöd för alla elever utifrån individuella behov fortsätter.

Kunskapen om framgångsfaktorerna

Samtliga skolor har fått erövrat ny kunskap om de fem framgångsfaktorerna och hur de kan använda dem för att minska skolavhopp och öka elevers skolanknytning.

Utebliven implementering

Ett fåtal kommuner har inga konkreta implementeringsplaner trots att detta var ett villkor för att gå med i projektet. I de fall tydlig implementering uteblir saknas ofta pengar för att t.ex. behålla tjänsten elevcoach eller så har en inte lyckats med det organisatoriska arbetet som krävs för att lyckas med implementering. Men även de som inte lyckas implementera säger sig ha dragit stora lärdomar av projektet och är övertygade om att det ändå kommer att synas i verksamheten framöver.

Utvecklingsområden

Ytterligare NPF-kunskap

Kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har varit i fokus under projektiden då många inskrivna deltagare själva har neuropsykiatriska diagnoser. Men kommunerna behöver mer kunskap om hur vi på bästa sätt möter dessa elever och skapar en skola för alla.

”Jag har väl alltid varit ett litet adhd-barn som studsar runt och gjorde allt som jag inte skulle på lektionstid så jag har alltid haft svårt i skolan.”

Deltagare

Ytterligare kunskap om psykisk ohälsa

Många deltagare inom Värmlands Unga bär på egna erfarenheter av psykisk ohälsa. De behöver fångas upp tidigare och skolan behöver ytterligare verktyg för att fånga upp dessa elever i ett tidigt skede.

”Om jag ska vara ärlig så skulle jag egentligen inte ha levt idag om det inte vore för [Värmlands Unga] för jag var så grovt deprimerad och försökte ta livet av mig [...] för jag kände mig så dålig och värdelös som inte klarade av skolan.

Deltagare

Övergångar

Många ser behovet av att arbeta vidare med närmare samverkan till gymnasieskolorna. De elever Värmlands Unga arbetar med är ofta i behov av en brygga över till gymnasiet och sitt nya sammanhang. Många elever är i fortsatt behov av extra stöd och det är viktigt att finna en samverkan där grundskolan kan hänga kvar en period. I Värmlands Unga har funnits elever som med projektets stöd klarat av att ta sig in på nationellt program och sedan fallit tillbaka till hög frånvaro och tuff skolgång under höstterminen när stödet uteblivit.

”Hänger du med mig när jag börjar första dagen så jag vet vart jag ska bara?”

Deltagare

Ytterligare samverkan

Det efterfrågas ytterligare samverkan med främst socialtjänst där det finns oro kring elevers helasituation. Ett önskemål är att tillsammans kunna erbjuda råd och stöd, erbjuda tidiga insatser i samsyn.

Fortsatt länsövergripande samarbete

Det är av stor vikt att erfarenhetsutbytet och samarbetet över länet fortsätter även efter projektets slut. Den centrala styrgruppen och flera av de lokala styrgrupperna fortsätter träffas i samma konstellation rörande övriga projekt, vilket ger ett forum för fortsatt samarbete även kring Värmlands Ungas målgrupp.

Kommentarer och tips

Dessa tips och kommentarer angående att driva projekt kommer från utvärdering av arbetet med Värmlands Unga.

- Se över hur utlysningen ser ut och i vilken organisation den lämpar sig bäst.
- Om möjligt, gör en förstudie till projektet för arbete med förankring både i och utanför organisationen.
- Se över deltagarantal och gör en tydlig plan för detta tidigt i projektet. Vidta åtgärder om planen ej följs.
- Se över att de mål som sätts är rimliga sett till målgruppen som projektet vänder sig till.
- Anpassa projektet efter lokala förutsättningar och organisationen projektet verkar i.
- Säkerställ att projektkoordinator har korrekt kompetens för uppdraget, samt att denne är närvarande ute i delprojekten och finns tillgänglig.
- Se till att rätt representanter tillfrågas vid bildandet av styrgrupper och var tydlig med styrgruppens uppdrag.